

Ceviri: Deniz Aslan

Prüven
Öyküleri
Virginia
Woolf

Önsöz ve Notlar: Susan Dick

PHYLLIS VE ROSAMOND

İnsanların, düşüncelerinin ve paltolarının resimlerine ihtiyaç duymaya başladığımız bu fazlasıyla tuhaf zamanlarda, yetenekle değil çokyönlülükle çizilmiş, sadık bir taslak belirgin bir değer taşıyabilir.

Her insan, önceki gün duydum bunu, gün içinde yaptığı tüm işlerin ayrıntılarını yazıya döksün; *Globe Tiyatrosu*'ndaki kapı görevlisinin ve *Park*'ın cümle kapılarını tutan adamın 1568 yılının 18 Mart Cumartesi gününü nasıl geçirdiklerine ilişkin bir belge olsaydı elimizde, gelecek kuşaklar da bu kataloglardan en az bizim olmamız gerektiği kadar hoşnut olurlardı.

Ve elimizdeki buna benzer portrelerin neredeyse hepsi, yaşam sahnesinde daha çok göze çarpan erkeklere ait olduğuna göre, gölgede kalan kadınlardan birini model almak, harcanacak çabaya değer görünüyor. Zira bir tarih ve biyografi çalışması aklı başında her insanı, bu silik tiplerin rolünün, kuklacının elinin bir kukla tiyatrosunda oynadığı rolden farksız olmadığına ve kalbin yerinin bulunduğu inandırmaya yetecektir. Çıplak gözlerimizin yıllarca kuklaların kendi kendilerine dans ettiklerine ve diledikleri gibi hareket ettiklerine inandığı doğrudur; romancılarla tarihçilerin o karanlık ve kalabalık perde arkasına kısmen tutmaya başladıkları ışık, şimdike kadar bize orada, dans figürlerinin nasıl olacağını belirleyen belirsiz bir elin denetiminde

kaç tane tel bulunduğunu göstermekten fazlasına yaramadı. O zaman bu giriş bizi yeniden başladığımız noktaya götürüyor; tam da içinde bulunduğumuz zaman diliminde (20 Haziran 1906) yaşamakta olan ve daha sonra açıklayacağımız bazı nedenlerden ötürü daha geniş bir grubun özelliklerini bünyelerinde toplamış olan küçük bir topluluğu olabildiğince düzenli bir biçimde incelemek niyetindeyiz. Bu gayet sıradan bir durum çünkü ne de olsa hali vakti yerinde, saygıdeğer ve meşrû ebeveynleri olan birçok genç kadın var, hepsi az çok benzer sorunlarla karşılaşılıyor olmalı ve ne yazık ki bu sorunlar karşısında gösterecekleri tepkiler de birbirinden pek farklı değil.

Onlardan beş tane var, hepsinin kız olduğunu söyleyeceklerdir size kederle: Kızlar bir ömür boyu anne babaları adına bu hatanın üzüntüsünü yaşıyor gibidirler. Bunun dışında, iki cepheye ayrılmış durumda bu kızlar: İki kızkardeş diğer iki kızkardeşi karşılıklarına almış; beşincisi ise iki cephe arasında gidip geliyor. Doğa kardeşlerden ikisine, iktisadî ve toplumsal sorunlar sözü konusu olduğunda da başarıyla ve onları mutsuz etmeden devreye sokabildikleri gözüpek ve hırçın bir mizaç bahşederken; diğer ikisine daha uçarlı, evcimen, hafif ve duygusal bir karakter vermiş. Bu durumda bu ikisi, dönemin argosunda anıldığı şekliyle birer 'ev kızı' olmaya mahkûmlar. Diğer kardeşler ise kendilerini daha da geliştirmeye karar verip üniversiteye gidiyor, orada başarı gösteriyor ve profesörlerle evleniyorlar. Onların kariyerleri zaten erkeklerinkine o kadar benziyor ki, burada özel olarak ele almaya değecek bir şey yok. Beşinci kardeşin karakterine ilişkin, diğerlerine oranla fazla belirgin bir şey yok; ama o zaten yirmi iki yaşında evlendiği için bizim burada tarif etmeye niyetlendiğimiz genç bir kadın olmanın getirdiği bireysel özellikleri geliştirmeye neredeyse hiç vakti olmuyor. Phyliss ve Rosamond diye adlandı-

racağımız iki 'ev kızı'nın şahsında, çalışmamız için mükemmel malzemeler bulacağız.

Bazı gerçekler, incelememize başlamadan önce, kızkardeşlerin konumlarını belirlemeye yardımcı olacaktır. Phyllis yirmi sekiz yaşında, Rosamond ise yirmi dört. Kişisel olarak hoş, pembe yanaklı, hayat dolu kızlar; meraklı bir göz yüzlerinde özel bir güzelliğe rastlamayacaktır; ama giysileri ve davranışları onlara temeli olmayan bir güzellik havası katıyor. Oturma odasıyla özdeşleşmiş gibi görünüyorlar, sanki ipek gecelikler içinde doğmuşlar gibi, Türk halısından daha engebeli bir zeminde yürümemiş, koltuktan ya da kanepeden daha sert bir yere sırtlarını yaslamamışlar sanki. Onları oturma odasında giyinip kuşanmış erkek ve kadınların arasında görmek, borsada tüccar ya da adliyede avukat görmekle eşdeğerdir. Bu, her hareketlerinin, her sözlerinin doğrulayacağı gibi onların doğal yaşam alanıdır; iş yaptıkları yer, profesyonel arenalarıdır. Muhtemelen zaferlerini ve ekmeklerini de burada kazanırlar. Ama bu benzetmeyi, karşılaştırmanın uygun ve her bakımdan eksiksiz hale geleceği noktaya kadar sürdürmek kolay olduğu kadar adaletsiz de olur. Benzetme bir yerde işlemiyor; ama nerede ve niçin işlemediğini keşfetmek için daha fazla zaman ve dikkat gerekecek.

Bu genç kadınları evlerine kadar takip edip, yatak odasında yanan mumun başında konuştuklarını duyabilecek bir konumunuz olmalı. Ertesi sabah uyandıklarında ve gün boyunca ne yaparlarsa yapsınlar onlarla birlikte olmalısınız. Bunu yalnızca bir gün boyunca değil günlerce yaptıktan sonra, gece oturma odasında edinilen izlenimlere bir değer biebilecek duruma geleceksinizdir.

Daha nceki benzetmenin şu kadarı yine de kullanılabilir; yani oturma odasındaki ortamın onların gözünde oyun değil bir iş

yapma yerini temsil ettiği. Bu kadarı eve giden atlı arabada olanlar sayesinde açıkça görülebilir. Lady Hibbert böylesi gösterilerin sert bir tenkitçisiydi; kızlarının iyi görünüp görünmediklerini, iyi konuşup konuşmadıklarını[,] iyi davranıp davranmadıklarını; doğru insanları cezbedip, yanlışları püskürtüp püskürtmediklerini, genel olarak iyi bir izlenim bırakıp bırakmadıklarını dikkatle incelemişti. Onun yaptığı yorumlardaki çeşitlilik ve titizlikten iki saatlik eğlencenin, bu tarz sanatçılar için, son derece hassas ve karmaşık bir iş olduğunu görmek zor değildir. Görünen o ki kızların kendilerini nasıl temize çıkardıkları büyük önem taşıyor. Kızlar boyunlarını eğmiş cevap veriyor ve sonra anneleri onları övse de yerse de sessizliğe gömülüyorlar, üstelik annenin eleştirileri de gayet katı. En sonunda büyük çirkin bir evin tepesindeki mütevazı odalarında baş başa kaldıklarında; kollarını uzatıp gerinerek bir oh çekiyorlar. Konuşmalarında fazla öğretici bir yan yok; erkek işinden konuşuyorlar, kârlarını ve kayıplarını hesaplıyorlar ve yüreklerinde kendi çıkarlarından başka bir şey yok. Buna rağmen onların, sanki hayatta en çok umursadıkları şeyler bunlarmış gibi kitaplardan ve oyunlardan ve resimlerden çene çaldıklarını duymuş olabilirsiniz; bunları tartışmak bir 'toplantının' yegâne saikiydi.

Ayrıca bu sevimsiz açıksözlülük anında son derece samimi, ama asla çirkin olmayan bir şeyi de gözlemleyeceksiniz. Kızkardeşler birbirlerine gerçekten düşkünlerdi. Birbirlerine olan sevgileri çoğunlukla, hiçbir şey değilse duygusallık içeren bir çeşit hür masonluk biçimini almıştı; bütün umutları ve korkuları ortak; ama içten gelen, alelade görünümüne rağmen belli bir derinliği olan bir his. Birlikte yaptıkları her işte tavizsiz olarak muteberler ve küçük kardeşin ablasına karşı olan tavrında şövalyeye bir şey bile var. Ablası, yaşının büyüklüğünden ötürü daha zayıf olduğu için her şeyin en iyisine sahip olmalı. Phyllis'in bu üstünlüğü

kabul ederkenki minnettarlığında da acıma hisleri uyandıran bir şeyler var. Ama saat geç oldu ve artık birbirinin yüzlerini seçemeyen bu iş ehli genç kadınlar, ışığı söndürme zamanının geldiği konusunda birbirlerini uyarıyorlar.

Bu öngörülü tutuma rağmen kızlar sabah kaldırıldıklarında biraz daha uyumaya istekli görünüyorlar. Ama Rosamond yatağından fırlıyor ve Phyllis'i sarsıyor.

“Phyllis kahvaltıya geç kalacağız.”

Phyllis yataktan kalkıp sessizce giyinmeye başladığına göre bu seslenişte belirgin bir zorlama payı olmalıydı. Ama çabuklukları giysilerini büyük bir özen ve ustalıklı üstlerine geçirmelerini sağladı ve ortaya çıkan sonuç, aşağıya inmeden önce her iki kızkardeş tarafından da titizlikle gözden geçirildi. Kahvaltı odasına indiklerinde saat dokuzu vurdu: Babaları zaten oradaydı, iki kızını da kayıtsızca öptü, kahve doldurulması için fincanını uzattı, gazetesini okudu ve ortadan kayboldu. Sessiz bir yemektir. Lady Hibbert kahvaltısını kendi odasında yaptı; ama kahvaltıdan sonra o gün yapılacakları öğrenmek için onu ziyaret etmek zorundaydılar ve biri anneleri için bazı notlar alırken, diğeri de öğlen ve akşam yemeklerinin ayarlanması için aşçının yanına gitti. Saat on bire geldiğinde bir süreliğine serbestiler ve en küçük kızkardeş olan on altı yaşındaki Doris'in Magna Carta hakkında Fransızca bir kompozisyon yazmakta olduğu çalışma odasında buluştular.¹ Genç kızın çalışması bölündüğü için ettiği şikâyetler-şimdiden sınıf birincisi olmanın hayallerini kuruyordu- dikkate alınmadı. Rosamond, “Burada oturmamız gerekiyor, çünkü başka oturacak yer yok,” dedi. “Seninle bir arada olmak istediğimizi sanma,” diye ekledi Phyllis. Ama bu cümleler herhangi bir art

niyetle değil gündelik yaşamın basmakalıp sözleriymişçesine ağızdan çıkmıştı.

Öte yandan kardeşlerine duydukları saygıdan ötürü Phyllis, Anatole France'ın bir kitabını eline alırken, Rosamond da Walter Pater'in "Yunanca Dersleri" kitabını açtı. Birkaç dakika boyunca sessizce okumaya daldılar; sonra hizmetçilerden biri kapıyı vurdu ve soluk soluğa "Hanımefendi'nin genç bayanları oturma odasında beklemekte olduğu" mesajını ilettiler. İkisi de homurdandılar; Rosamond yalnız gitmeyi önerdi, Phyllis bunu kabul etmedi, ikisi de kurbandılar ve buyurulacak işin ne olacağı merakıyla somurtarak aşağıya indiler. Lady Hibbert sabırsızlık içinde onları bekliyordu.

"Hah, en sonunda gelebildiniz," dedi yüksek sesle. "Babanız Bay Middleton'ı ve Sir Thomas Carew'i öğlen yemeğine çağırdığını söylemek için haber gönderdi. Yaptığı tam işgüzarlık! Onları çağırmak nereden aklına geldi bilmiyorum ve ayrıca öğlen yemeği falan da yok – görüyorum ki henüz çiçekleri düzenlememişsin Phyllis; Rosamond senin de kestane rengi elbisemin içine temiz bir yelek dikmeni istiyorum. Tanrım, bu erkekler ne kadar da düşüncesiz oluyorlar."

Kızlar babaları hakkındaki bu imâlı sözlere alışkındılar; genel olarak hep babalarının tarafını tutar, ama bunu açıkça dile getirmezlerdi.

Şimdi ikisi de kendilerine verilen görevleri yerine getirmek üzere sessizce oradan çıktılar: Phyllis'in dışarı çıkıp çiçek ve öğlen yemeği için fazladan tabak satın alması gerekiyordu; Rosamond ise dikişin başına oturdu.

İşleri bittiğinde öğlen yemeği için üstlerini değiştirmeye çok az zaman kalmıştı; ama saat 1:30'da pembeler içinde, gülümseyerek büyük görkemli oturma odasına geldiler. Sir William Hibbert'in sekreteri olan Bay Middleton, Lady Hibbert'in tanımıyla geleceği parlak, yükselme ihtimali olan, cesaretlendirilmesi gereken bir genç adamdı. Sir Thomas ise onlarla aynı dairede çalışan, katı duruşlu, gut hastalığı bulunan, şöyle bir bakınca yakışıklı dursa da kişisel bir itibarı bulunmayan bir memurdu.

Öğle yemeğinde Bay Middleton'la Phyllis arasında şen şakrak bir sohbet dönerken, büyükler derin ve tumturaklı sözlerle her zamanki tekdüze şeylerden konuştular. Rosamond ise her zamanki gibi, eniştesi olma ihtimali bulunan sekreterin karakteri üzerine tahminlerde bulunup, geliştirdiği teorileri adamın ağzından çıkan her taze sözle sınayarak sessizce oturdu. İki tarafın da rızası uyarınca Bay Middleton kardeşinin hedefiydi; onun bölgesine girmede. İnsan, Sir Thomas'ın altmışlı yıllarda Hindistan'da geçen hikâyelerini dinlerken Rosamond'un kafasından geçenleri okuyabilse, onun bir biçimde anlaşılması güç hesaplara dalmış olduğunu görebilirdi; onun deyişiyle Küçük Middleton kötü bir tip değildi; kafası çalışıyordu, Rosamond onun iyi bir evlat olduğunu biliyordu ve iyi bir koca da olabilirdi. Hem hali vakti de yerindeydi ve memuriyette yükselebilirdi. Öte yandan genç kadının psikolojik kavrayışı ona adamın dar görüşlü olduğunu, onun anladığı şekliyle herhangi bir zekâ ve hayalgücü belirtisi taşımadığını söylüyordu. Hem kızkardeşini de, onun, saygı duyabilirse bile, bu işbilir, hareketli, küçük adama asla âşık olamayacağını bilecek kadar tanıyordu. Asıl soru kardeşi onunla evlenmeli miydi? Lord Mayo suikasta uğradığında² geldiği nokta buydu ve dudaklarından çıkan dehşetli ahlar ve oflara rağmen, gözleri masanın karşısına “Bundan kuşkuluyum,” mesajını gönderiyordu.

Başını öne eğmiş olsa kızkardeşi, şimdiye kadar birçok evlenme teklifini güvence altına alan sanatını uygulamaya başlayabilirdi. Ancak Rosamond henüz kesin karar vermemişti. Yalnızca “Onu şimdilik elde tut” mesajını göndermekle yetindi.

Beyefendiler öğle yemeğinin üstünden çok zaman geçmeden ayrıldılar ve Lady Hibbert gidip biraz uzanmaya hazırlandı. Ama gitmeden önce Phyllis’i yanına çağırdı.

“Eee güzelim,” dedi, şimdiye kadarkinden daha fazla şefkat göstererek, “güzel bir yemek oldu mu? Bay Middleton’la aranız iyi miydi?” Kızının yanağını okşayıp, merakla gözlerinin içine baktı.

Phyllis’e o anda bir huysuzluk geldi ve kayıtsız bir cevap verdi. “Ha o mu, kötü bir adam değil ama beni heyecanlandırmıyor.”

Lady Hibbert’in yüzü bir anda gölgelendi: Eğer az önce iyilik-severlik güdülerıyla bir fareyle oynayan müşfik bir kedi idiyse, şimdi ciddiyetini takınan gerçek bir hayvan haline gelmişti.

“Unutma,” dedi sertçe, “bu sonsuza dek devam edemez. Biraz daha az bencil olmaya çalış birtanem.” Dümdüz küfretmiş olsa, sözleri bu kadar rahatsız edici olmazdı.

Parlayıp çıktı ve kızlar dudaklarını anlamlı anlamlı büzerek birbirlerine baktılar.

“Kendimi tutamadım,” dedi Phyllis hafifçe gülererek. “Şimdi bir mola verelim. Hanımefendileri saat dörde kadar bizi rahatsız etmeyecektir.”

Boşalmış olan çalışma odasına çıktılar ve kendilerini yumuşak koltuklara bıraktılar. Sanki bunlar onları düşünmeye sevk edecekmişçesine Phyllis bir sigara yakarken, Rosamond da naneli şeker çiğnemeye başladı.

“Eh güzelim,” dedi Phyllis en sonunda, “son kararımız nedir? Şu anda Haziran ayındayız, annem babam Temmuz’a kadar süre veriyorlar: Elimizdeki tek kişi ise Küçük Middleton.”

Rosamond, “Bir kişiyi saymazsak,” diye söze girecek oldu.

“Evet, ama şimdi onu düşünmenin bir faydası yok.”

“Ah zavallı yaşlı Phyllis! O kötü bir adam değil ki.”

“Temiz ılımlı, dürüst çalışkan. Örnek bir çift olabiliriz! Sen de Derbyshire’da bizimle yaşamalısın.”

“Daha iyisini yapabilirsin,” diye devam etti Rosamond, bir yarığın düşünceli tavrıyla. “Öte yandan onlar da daha fazla beklemeyecekler.” “Onlar” dan kastı Sir William’la Lady Hibbert’ti.

“Babam dün evlenmezsem ne yapabileceğimi sordu. Hiçbir şey söyleyemedim.”

“Öyle, biz evlenmek için yetiştirildik.”

“*Sen* daha iyisini yapabilirdin. Elbette ben bir budalayım, o yüzden bana fark etmiyor.”

“Ve ben de evliliğin en iyi seçenek olduğuna inanıyorum – eğer insanın istediği kişiyle evlenmesine izin verilirse.”

“Ah biliyorum: Bu çok fena. Ama yine de gerçeklerden kaçamıyorsun.”

“Middleton” dedi Rosamond kısaca. “Şu anda elimizdeki gerçek o. Ona karşı bir şeyler hissediyor musun?”

“En ufak bir şey bile hissetmiyorum.”

“Onunla evlenir miydin?”

“Eğer Hanımefendileri beni zorlarsa.”

“Her durumda bir çıkış yolu olabilir.”

Karşısına çıkan kim olursa olsun kızkardeşinin tavsiyesi doğrultusunda onu kabul ya da reddedebilecek durumda olan Phyllis, “Onu şimdi nasıl görüyorsun?” diye sordu. Keskin ve iyi çalışan bir beyne sahip olan Rosamond, zekâsını özellikle insan karakterine ilişkin gözlemleriyle besliyordu ve onun bu becerisine az da olsa kişisel önyargılarının da gölgesi düştüğü için, eriştiği sonuçlar genellikle güvenilir oluyordu.

“O çok iyi,” diyerek söze girdi; “ahlaki özellikleri kusursuz: Kafası çalışıyor. İşinde yükselecektir elbette. En ufak bir hayalgücü ve romantiklik belirtisi taşıyor. Sana karşı çok adil olacaktır.”

“Kısacası münasip bir çift olacağız desene: Tıpkı annemle babam gibi!”

“Asıl soru,” diye devam etti Rosamond; “karşına yeni biri çıkana dek bir yıl daha köleliğe devam etmeye değip değmeyeceği. Ve bu yeni birisi kim olacak? Simson mı, Rogers mı, [Leiscetter mi?].”

Kızkardeşi söylenen her isimde yüzünü ekşitti.

“Bana kalırsa çıkan sonuç şu: Zamanın geçtiğini unutmadan ortalıkta dolaşmayı sürdür.”

“Bırak da elimizde fırsat varken yaşamın tadını çıkaralım! Eğer sen olmasaydın Rosamond, şimdiye on kere evlenmiştim ben.”

“Boşanma davası açmış olurdun bence güzelim.”

“Bunu yapmak için fazlasıyla saygıdeğerim aslında. Sensiz çok zayıfım. Hadi şimdi de senin işlerinden konuşalım.”

“Benim işlerim bekleyebilir,” dedi Rosamond kararlılıkla. Ve iki genç kadın yeniden üstlerini değiştirme zamanı gelene kadar ciddiyetle ve biraz merhameti de eksik etmeden arkadaşlarının karakterlerinden konuştular. Ama bu konuşmanın değinilmesi

gereken iki özelliği vardı. Birincisi zekâya büyük itibar gösterip, yorumlarında onu hep baş köşede tutmaları; ikincisi ise ne zaman mutsuz bir ev yaşamı ya da hayal kırıklığıyla sonuçlanmış bir bağlılığın kokusunu alsalar, en az sevdikleri kişilerden bile söz ediyor olsalar, yargılarının gitgide daha ılımlı ve anlayışlı bir hal almasıydı.

Saat dörtte Lady Hibbert'le birlikte ev ziyaretine çıktılar. Bu işlem daha önce akşam yemeğine çağrıldıkları ya da çağrılmayı umdukları evleri resmî bir tavırla tek tek gezerek, her gidilen evin hizmetçisinin eline birkaç davet kartı tutuşturmaktan ibaretti. Bir yerde eve girip birer fincan çay içtiler ve tam on beş dakika boyunca hava durumundan konuştular. Yorgun bir halde yavaşıca parktan geçerlerken, Aşil heykelinin etrafından adım hızıyla dolanan neşeli bir atlı araba konvoyunun geçişine yetiştiler. Lady Hibbert'in yüzünden gülümsemesi hiç eksik olmadı.

Saat altıda yeniden evdeydiler ve Sir William'ı yaşlıca bir kuzenle onun karısına çay ikram ederken buldular. Bu konuklar herhangi bir merasime gerek olmaksızın ağırlanabilirdi ve Lady Hibbert John'un nasıl olduğunu ve Milly'nin kızamığı atlatıp atlatmadığını sorma işini kızlarına bırakarak biraz uzanmaya gitti. Odadan çıkarken de, "Unutma, akşam yemeğini saat sekizde yiyeceğiz William." dedi.

Phyllis onlarla birlikte gitti; parti seçkin bir yargıç tarafından veriliyordu ve onun da saygıdeğer bir kraliyet avukatını eğlendirmesi gerekiyordu; en azından bir yöndeki çabaları konusunda biraz rahatlayabilirdi, annesinin gözleri de onu kayıtsızlıkla karşıladı. Phyllis yaşlı bir adamla kişisel olmayan konularda hoşbeş etmenin buz gibi berrak bir su içmeye benzediğini düşündü. Teorilerle uğraşmadıkları gibi adam ona gerçeklerden söz etti ve Phyllis de

dünyanın, onun yaşamından bağımsız olan kaskatı gerçeklerle dolu olduğunu öğrenmekten hoşnut oldu.

Oradan ayrıldıklarında Phyllis annesine Rosamond'la buluşmak için Tristramların evine gideceğini söyledi. Lady Hibbert dudaklarını büzdü, omuz silkti ve sanki yeterli bir neden bulabilse buna karşı çıkacakmış gibi “pekâlâ” dedi. Ama Sir William bekliyordu ve kaç çatmaktan fazlasını yapmadı.

Böylece Phyllis, Londra'nın Tristramların yaşadığı o uzak ve pek gözde olmayan semtine kardeşinden ayrı olarak tek başına gitti. Bu Tristramların gıpta edilecek pek çok tarafından biriydi. Alçı sıvalı ön cepheleriyle Belgravia ve Güney Kensington'un kusursuzca dizelenmiş evleri tam da kendi yaşamlarıyla uyum içindeymiş gibi göründü Phyllis'e; onu yaşayanların ağırbaşlı çirkinlikleriyle uyum sağlaması için çirkin bir örüntü halinde inşa edilmiş bir yaşamla yani. Ama insan burada, Bloomsbury'de yaşasa diye düşündü Phyllis elini sallayıp, bindiği araba soluk yeşil ağaçların gölgelerinin örttüğü geniş, huzurlu meydanlardan geçerken, istediği gibi yetişebilir. Uygun bir ortam vardı ve özgürlük vardı, Strand'ın* uğultusuyla görkeminde, evinin ön cephesiyle sütunlarının onu tamamen koruduğu canlı gerçeklerini gördü yaşamın.

Tuttuğu araba bu yaz gecesinde, içerideki sohbetin ve canlılığın bir bölümünün kaldırılma kadar taşmasına olanak verecek biçimde açık duran, içlerinde ışık yanan bir dizi pencerenin önünde durdu. Genç kadın onu içeri alıp, eğlenceye dahil olmasını sağlayacak olan kapının açılması için sabırsızlandı. Ama içeriye girip de odanın ortasına dikildiğinde, kendi görüntüsünün farkına vardı, bunun gibi toplantılarda Romney'nin³ tablolarındaki ka-

---

* Londra'da popüler bir cadde. (ç.n.)

dınları andırdığını gayet iyi biliyordu. Kendini insanların yerlerde oturduğu, küçük başı diğerlerini hor görüyormuşçasına dik ve dudakları her an iğneli bir söz sarf edecekmişçesine büzülmüş haldeki ev sahibi kadının bir avcı ceketiyile arzıendam ettiği du-manaltı odaya girerken buldu. Beyaz ipek giysisi ve kiraz rengi kurdeleleri Phyllis'i çarpıcı kılıyordu. Kendisiyle diğerleri arasında bir fark bulunduğu hissiyatına bürünmüş bir halde sessizce oturup, sohbet esnasında özellikle onun söze girmesi için atılan pasları neredeyse hiç değerlendirmede. Orada oturmakta olan bir düzine insana şaşkınlık hissiyle bakmayı sürdürdü. Sohbet o sıralarda kentte sergilenmekte olan bazı tablolarla ilgiliydi ve bu resimlerin değerli olup olmadıkları teknik denilebilecek bir açıdan tartışıldı. Phyllis söze nereden girmeliydi? Tabloları o da görmüştü; ama kendi basmakalıp görüşlerinin maruz kalacakları sorgu ve eleştirilere dayanamayacağını biliyordu. Ayrıca normalde birçok şeyin üstünü örten kadınsı zarafetinin bu ortamda geçer akçe olmayacağını da biliyordu. Zaman ilerledi; zira ateşli ve ciddi bir tartışma söz konusuydu ve tartışmacılardan hiçbiri mantık dışı yöntemlerle alaşağı edilmeye razı değildi. Hal böyle olunca, Phyllis kendini kanatları yolunmuş bir kuş gibi hissederek oturdu ve onları izledi, bunu yaparken daha önce bir baloda ya da tiyatro oyununda hiç hissetmediği kadar şiddetli -çünkü bu hakikiydi- bir huzursuzluk içindeydi. İki ucu pis bir değnekten söz eden o küçük, can yakıcı deymi kendi kendine tekrarlarlarken, bir yandan da konuşulanlara odaklanarak kafasını çalıştırmaya uğraşıyordu. Hareketlerine bakılırsa odanın diğer ucundaki Rosamond'un durumu da farksızdı.

Nihayet tartışmacılar dağıldı ve sohbet yeniden genel konulara döndü; ama sohbet bir konuda yoğunlaştı diye kimse özür dilemedi ve Hibbert kardeşler genel sohbetin de, uluorta konular konuşuluyor olsa bile sıradan olana yönelik bir küçümseme

içerdiğini ve bunun açıkça dile getirilmesinden çekinilmediğini gördüler. Ama sohbet oyalayıcıydı ve Rosamond sohbet sırasında lafi açılan bir karakterle ilgili tartışmaya katılarak kendini övgüye layık bir biçimde temize çıkarmış oldu; her ne kadar en derinlikli gözlemlerinin, yalnızca sonraki irdelemeler için birer çıkış noktası olarak alındığını ve herhangi bir sonuç içermediklerini görmek onu şaşırtmış olsa da.

Bunun dışında, Hibbert kardeşler aldıkları eğitimin onlara nasıl ayak bağı olduğunu keşfettikleri için de şaşkın ve biraz yıldırdılar. Phyllis, Hristiyanlık aleyhine Tristramların ağızlarından çıkan ve sanki din önemsiz bir meselemiş gibi şen şakrak alkışlanan bir sözü, içgüdüsel bir şekilde kınadığı için kendi kendini tokatlayabilirdi.

Hibbert kardeşler için daha da inanılmaz olanı iş alanında takınılan tavırlardı; zira onlar “hayatın gerçekleri”nin bu tuhaf ortamda da belirli bir önem taşıdığını sanıyorlardı. Çok güzel bir genç kadın ve gelecek vaat eden bir sanatçı olan Bayan Tristram, konuya kişisel bir ilgi duyabileceği her halinden belli olan bir adamla evlilik üzerine konuşuyordu. Ama görüşlerini dile getirirken ve genel olarak aşk ve evlilik yaşamı üzerine tartışırken sergiledikleri özgür ve ağızsozlü yaklaşım, konunun bütünüyle ilgili yepyeni ve fazlasıyla şaşırtıcı bir bakış açısı sunuyordu. Bu, genç kadınları o ana kadar görüp duydukları her şeyden daha fazla büyüledi. Konuyu a'dan z'ye, her yönüyle bilmekle övünürlerdi; ama bu onlar için yalnızca yeni değil, hiç kuşkusuz hakiki de bir şeydi.

Tristram kardeşlerin küçüğü, “Hiç evlenme teklifi almadım, bunun nasıl bir his olduğunu merak ediyorum,” dedi, içten ve düşünceli gelen bir sesle ve Phyllis’le Rosamond orada bulunanlara rehberlik etmek için kendi deneyimlerinden söz etmek zorunda hissettiler kendilerini. Ama bir yandan da bu acayip

ve yeni bakış açısına henüz uyum sağlamış değillerdi, nihayetinde onlarınki bambaşka türden deneyimlerdi. Aşk onlar için belirli bazı hesapların tetiklediği, balo ve parfüm kokulu konser salonlarında, göz süzmelerle, sallanan yelpazelerle ve kararsız, davetkâr vurgularla yaşatılan bir şeydi. Buradaki aşk ise gün ışığının altında çırılçıplak ve kaskatı duran, insanın dilediği gibi yoklayıp inceleyebileceği, sağlam, usta işi bir şeydi. Aşkılarını istedikleri gibi yaşamak konusunda serbest olsalar bile, Phyllis ve Rosamond'un bu yolu seçecekleri kuşkuluydu. Gençliğin verdiği düşüncesizce bir dürtüyle kendi kendilerini tamamiyle hükümsüz kılmışlar ve özgür olmak yolunda gösterilecek tüm çabanın beyhude olduğuna karar vermişlerdi: Uzun süren esaret onları içten içe çürütmüştü.

Bu yüzden, kendi suskunluklarının farkına bile varmadan, bir eğlence yerinden kapı dışarı edilmiş de içeridekilerin onları göremeyeceği soğuk ve rüzgârlı bir köşeye atılmışçasına sus pus oturdular. Ama gerçekte bu iki sessiz ve gözlerinden konuşmaya aç oldukları anlaşılan genç kadının varlığı, oradaki herkes için bir sıkıntı kaynağıydı; her ne kadar onların neden sustuklarını bilmeseler de, -belki de yalnızca sıkılmışlardı. Ancak Tristram kardeşler kendilerini sorumlu hissettiler ve küçük kardeş Bayan Sylvia Tristram ablasıyla fısıldaştıktan sonra Phyllis'le özel bir sohbete girişti. Phyllis bu fırsatı önüne kemik atılmış bir köpek gibi yakaladı; öyle ki zamanın geçip gittiğini ve bu garip akşam toplantısında konuşulanların onun kavrayış sınırlarının dışında kaldığını gördükçe, yüzünde perişanlık derecesinde aç bir ifade belirmişti. Hiç değilse, aynı hisleri paylaşmıyorsa da, onu bundan alıkoyan şeyin ne olduğunu açıklayabilirdi. Kendi iradesizliğinin geçerli nedenleri olduğunu kanıtlamak için can atıyordu ve ortaya attığı kişilerüstü genellemelere rağmen Bayan Sylvia'nın sağlam bir kadın olduğuna hükmederse, onunla bir gün ortak bir zeminde buluşabileceklerine dair umut vardı. Konuşmak

için öne doğru eğildiğinde, Phyllis'in içinde, bu yapmacık saçmalıklar yığnında girişeceği hummalı bir arayışın sonucunda, bir yerlerde gizlenmiş olduğunu varsaydığı saf benliğin o katı damarını bulabileceğine dair tuhaf bir his vardı.

“Ah Bayan Tristram,” diye girdi söze, “siz, hepiniz çok zekisiniz. Ürktüğümü hissediyorum.”

Sylvia, “Bizi gülünç mü buluyorsunuz?” diye sordu.

“Neden gülünç bulayım ki? Kendimi nasıl bir budala gibi hissettiğimi görmüyor musunuz?”

Sylvia görmeye başlıyordu ve gördüğü şey ilgisini çekti.

“Sizinki şahane bir yaşam; bize öyle yabancı ki.”

Yazıyla uğraşan, başka aynalarda kendi yansımasını görmekten ve başkalarının yaşamına ayna tutmaktan edebî bir zevk duyan Sylvia, büyük bir zevkle işe koyuldu. Hibbertleri daha önce hiç insan olarak görmemiş; onlardan hep “genç bayanlar” olarak söz etmişti. Bu yüzden şimdi hatasını düzeltmeye çoktan hazırdu; hem kibrinden, hem de gerçekten merak ettiği için.

Bir an önce konuya gelmek için “Ne işle meşgulsünüz?” diye sordu beklenmedik bir anda.

Phyllis, “Ne işle meşgulüm?” diye tekrarladı soruyu. “Akşam yemeği talimatıyla ve çiçekleri düzenlemekle!”

Dolambaçlı sözlerle oyalanmamaya kararlı olan Sylvia, “Evet ama mesleğiniz nedir?” diye ısrarcı oldu.

“Mesleğim *bu* işte; keşke bu olmasaydı! Gerçekten Bayan Tristram, birçok genç kadının aslında köle olduklarını unutmamalı ve sırf siz özgürsünüz diye beni hor görmemelisiniz.”

“Anlatır mısınız bana,” diye araya girdi Sylvia, “tam olarak ne kastediyorsunuz? Bilmek istiyorum. İnsanlar hakkında daha çok şey öğrenmek istiyorum. Bilirsiniz sonuçta önemli olan insan ruhudur.”

Teorilerden uzak durma kaygısıyla, “Evet,” dedi Phyllis. “Ama bizim yaşamımız son derece basit ve sıradan. Bizim gibi onlar-casını tanıyor olmalısınız.”

“Akşam giysilerinizi biliyorum,” dedi Sylvia; “sizi güzel giysilerle önümden gelip geçerken görüyorum, ama henüz konuştuğunuzu duymadım. Çok mu katı bir insansınız?” Bu üslûbun Phyllis’in sinirine dokunduğunu fark edince tavrını değiştirdi.

“Şunu söylememe izin verin, bizler kardeşiz. Ama dışarıda neden bu kadar farklıyız ki?”

“Yo hayır, biz kardeş falan değiliz,” dedi Phyllis acı acı; “eğer öyleyse de size acıyorum. Görüyorsunuz ya, biz bunun gibi akşam toplantılarına katılmak, cici konuşmalar yapmak ve sanırım evlenmek için yetiştirilmişiz; elbette istesek üniversiteye gidebilirdik ama istemediğimiz için, bu yeteneklerimizi geliştirdik.”

“Biz de üniversiteye gitmedik.” dedi Sylvia.

“Ve yetenekli de mi değilsiniz? Tabii ki siz ve kardeşiniz asıl olansınız; Rosamond ve bense sahteyiz: En azından ben öyleyim. Ama şimdi her şeyi fark etmiyor musunuz, ne kadar ideal bir yaşam sürdürdüğünüzün farkında değil misiniz?”

Sylvia odanın içine bakınarak, “Neden siz de, tıpkı bizim gibi, istediğinizi yapamıyor olarsınız ki, bunu aklım almıyor.” dedi.

“Bizim böyle insanları ağırlayabileceğimizi mi sanıyorsunuz? Ebeveynlerimiz şehir dışında olmadığı sürece hiçbir arkadaşımızı davet edemeyiz ki.”

“Neden?”

“Evde yeterli odamız yok, bu bir sebep. Hem olsa bile, bunu yapmamıza asla izin verilmez. Biz evlenene kadar evin kızlarıyız.”

Sylvia onun biraz abarttığını düşündü. Phyllis aşktan söz ederken yersiz bir açığözlülükle konuştuğunu anladı.

“Evlenmek istiyor musunuz?” diye sordu Sylvia.

“Bunu soruyor musunuz? Masum küçük bir kızsınız! Ama tabii hakkınız da var. Aşk uğruna olmalı ve onun getirdiği diğer şeyler uğruna. Ama,” diye devam etti Phyllis, çaresizce gerçeği bulmaya çalışarak, “biz evliliği bu şekilde değerlendiremeyiz. Biz o kadar çok şey istiyoruz ki evliliği neyse o ya da olması gerektiği neyse o olarak görmemiz olanaksız. Her zaman için başka birçok şey de giriyor denkleme. Evlilik bizim için özgürlük ve dostlarımız demek, kendimize ait bir ev demek ve sizin şimdiden sahip olduğunuz diğer her şey demek! Bu size çok tüyler ürpertici ve çıkarıcı bir yaklaşım gibi mi görünüyor?”

“Tüyler ürpertici olduğu doğru ama çıkarıcı bir yaklaşım olduğunu düşünmüyorum. Sizin yerinizde olsam hislerimi yazıya dökerdim.”

Phyllis gülünç bir çaresizlik edasıyla, “Ah yine başladınız Bayan Tristram.” diye atıldı. “Size şunu bir türlü anlatamadım; öncelikle bizde o zekâ yok, hem olsa da bunu işletemezdik. Yüce Tanrı neyse ki bizi tam da durumumuza uygun yaratmış. Belki Rosamond bir şeyler yapabilirdi ama o da çok geç kaldı.”

“Tanrım!” dedi Sylvia yüksek sesle. “Nasıl bir kara deliktir bu! Ben yanmalı, kavrulmalı, fışkırmalı, pencereden atlamalıyım; en azından bir şey olsun yapmalıyım!”

Phyllis alaycı bir sesle, “Ne?” diye sordu. “Eğer bizim yerimizde olsanız bunu yapabilirdiniz, ama bizim yerimizde olabileceğiniz ihtimal vermiyorum. Yo hayır,” diye devam etti daha sakin ve

sinik bir edayla, “bu bizim yaşamımız ve onu en iyi şekilde yaşamalıyız. Ben yalnızca sizin neden buraya gelip, sus pus oturduğumuzu anlamanızı istiyorum. Görüyorsunuz ya, bizim sürmek istediğimiz yaşam bu ve şimdi bunu yapabileceğimizden bir hayli kuşkuluyum. Sizler,” dedi bütün odayı göstererek, “bizim sadece modaya uygun iki şımarık kızdan ibaret olduğumuzu düşünüyorsunuz; biz de zaten az çok öyleyiz. Ama bundan daha iyi bir konumda olabilirdik. Bu dokunaklı değil mi?” O kupkuru yarım gülümsemesiyle güldü.

“Ama bana bir söz verin Bayan Tristram: Gelip bizi göreceksiniz ve ara sıra buraya gelmemize izin vereceksiniz. Rosamond, artık gitsek iyi olacak.”

Ve oradan ayrıldılar, Phyllis arabada az önceki çıkışına şaşı kaldı; ama bunun hoşuna gittiğini de hissetti. İkisi de bir şekilde heyecanlıydılar ve kendi rahatsızlıklarını deşelemek, ne anlama geldiğini çözmek için sabırsızlanıyorlardı. Geçen gece de aynı saatte daha süklüm püklüm ama kendilerinden daha hoşnut bir ruh haliyle dönmüşlerdi eve; yaptıkları şeyden ötürü sıkıntı duysalar da bunu hakkını vererek yaptıklarının bilincindeydiler. Çok daha iyi şeylere layık olduklarını bilmenin hoşnutluğu da cabasıydı. Bu akşam ise sıkıntılı değillerdi; ama ellerine fırsat geçtiği halde kendilerini yeterince iyi ifade edemediklerini düşünüyorlardı. Yatak odası hoşbeşi biraz keyifsiz geçti; Phyllis kendi gerçek benliğine nüfuz ederken o sıkı sıkıya korunan bölgeyi serinleten buz gibi bir havanın girmesine engel olamadı; gerçekten ne istiyorum diye sordu kendine. İki kutbu da eleştirip, her ikisinin de kendisine ihtiyacı olan şeyi vermediğini hissettiğine göre, o nasıl bir ortama uygundu acaba? Bunları kızkardeşine anlatamayacak denli hakiki bir sıkıntı içindeydi ve onu etkisi altına almış olan dürüstlük nöbeti dahilinde ona açılmanın da

hiçbir şeye yaramayacağına hükmetti. Bu konuda bir şey yapılabaksa bile, bunu yapacak olan kendisiydi. O gece son olarak Lady Hibbert'in ertesi gün onlara bütün günlerini kapsayacak bir plan hazırlamış olduğunu düşünerek ferahladı: Hiç değilse düşünmek zorunda kalmayacaktı ve nehir kıyısındaki partiler hep eğlenceli geçirdi.